

เลิศเฉพาะทาง

เลิศทุกทาง

เมื่อใด พระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้เป็นศาสดา หาบุคคล
เปรียบมิได้ ตรัสรู้ด้วยปัญญาอันยิ่งแล้ว ทรงประกาศธรรมจักร
และอภิญ्ञังคิณมรรคอันประเสริฐ อันให้ถึงความดับทุกข์ แก่
สัตว์โลกพร้อมทั้งเทวโลก เมื่อนั้น เทวดาทั้งหลาย ผู้มีอายุยืน
มีวรรณงาม มียศ ก็ถึงความกลัวและความสะดุ้งว่า พวกเรา
ไม่เที่ยง ไม่ล่วงพ้นจากกายของตนไปได้

เลิศเฉพาะทาง เลิศทุกทาง

๔๔๓

การสร้างบารมีไปสู่อายตณนิพพาน อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของการเดินทางไกลในสังสารวัฏ ไม่ใช่เรื่องที่ทำได้ง่ายๆ ต้องอาศัยพลังบุญพลังบารมีอย่างมาก ต้องอาศัยความเพียรพยายาม มีความอดทน หากไม่อดทนต่อกิเลสที่มาเข้ายวน ก็ไม่อาจทำพระนิพพานให้แจ้งได้และไม่มีโอกาสประสบชัยชนะในชีวิต การจะเอาชนะกิเลสในตัว และสิ่งชั่วร้ายที่อยู่รอบตัวได้นั้น ต้องอาศัยกำลังใจที่เข้มแข็ง อาศัยใจที่หยุดนิ่ง เพราะใจที่หยุดนิ่งเป็นใจที่มีพลังในการกำจัดอาสวกิเลสทั้งหลาย ดังนั้นใจหยุดจึงเป็นวิธีการที่ดีที่สุด ในการก้าวไปสู่จุดสุดยอดของชีวิต คือพระนิพพาน

พระลัมมาลัมพุทเธเจ้าตรัสไว้ใน สัททสูตร ว่า

“เมื่อใด พระลัมมาลัมพุทเธเจ้าผู้เป็นศาสดา หาบุคคลเปรียบมิได้ ตรัสรู้ด้วยปัญญาอันยิ่งแล้ว ทรงประกาศธรรมจักร และอภิญ्ञาจักรมรรคอันประเสริฐ อันให้ถึงความดับทุกข์ แก่สัตว์โลกพร้อมทั้งเทวโลก เมื่อนั้น เทวดาทั้งหลาย ผู้มีอายุยืน มีวรรณงาม มียศ ก็ถึงความกลัวและความสะดุ้งว่า พวกเราไม่เที่ยง ไม่ล่วงพ้นจากกายของตนไปได้”

พระลัมมาลัมพุทเธเจ้าทรงหาบุคคลเปรียบไม่ได้ ในภาษาบาลีใช้คำว่า อปฺปปฏิปุคฺโคโล แปลว่าไม่มีผู้ใดเปรียบกับพระองค์ได้

เลิศเฉพาะทาง เลิศทุกทาง

๔๔๘

ตั้งแต่มนุษย์ทุกๆ คนในโลก แม้จะมีสติปัญญาล้ำเลิศแค่ไหนก็สู้ไม่ได้ ผู้รู้กล่าวว่า “บรรดานรชน พระพุทธเจ้าเป็นผู้ประเสริฐที่สุด ประเสริฐด้วยคุณ คือ ศีล สมာธิ ปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัสนะ” แม้บุคคลนั้นจะเป็นมนุษย์หรือเทวดา พรหม หรืออรูปพรหมที่มีฤทธิ์มีอานุภาพมากเพียงไร ก็ไม่สามารถเทียบได้กับพุทธานุภาพ

เมื่อพระองค์ได้ตรัสรู้พระสัพพัญญุตญาณอันยอดเยี่ยมแล้ว แสงสว่างที่เปล่งออกจากพระวรกายสว่างไสวกลบโลกธาตุ ส่องสว่างไปถึงอกนิภฐพรหมโลก แม้มหานรกยังหยุดการทณฑ์-ทรมานชั่วคราว โลกกันตนรกที่มีแต่ความมืดมิด มองหากันไม่เห็น แต่ด้วยแสงสว่างที่เกิดจากการตรัสรู้พระสัพพัญญุตญาณ สามารถส่องสว่างไปถึงได้ นี่เป็นพุทธานุภาพของพระองค์นั่นเอง

*ถึงกระนั้นพระเจ้ามิลินท์ยังมีปัญหาที่ค้างค้ำในพระทัย ได้นำมาตรัสถามพระนาคเสนเถระอีกหลายข้อเกี่ยวกับเรื่อง พุทธานุภาพ เช่นตรัสถามว่า “ข้าแต่พระนาคเสน พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสไว้ว่า เราเป็นพราหมณ์ผู้ควรแก่การขอ ผู้มีมืออันล้างแล้ว ผู้ทรงไว้ซึ่งร่างกายสุดท้าย เป็นผู้ยอดเยี่ยมที่สุด แต่ในบางครั้ง พระองค์ตรัสสรรเสริญพระอสีติมหาสาวกว่า

เลิศเฉพาะทาง เลิศทุกทาง

๔๔๕

เป็นเอตทัคคะ คือ เป็นเลิศทางด้านต่างๆ เช่น พระพากุลเลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้เป็นสาวกของเราในทางมโหฬารน้อย

อาพาธได้เกิดในพระสรีระของพระผู้มีพระภาคเจ้าหลายครั้ง ถ้าพระตถาคตเจ้าเป็นผู้เยียมจริง คำว่า พระพากุลเลิศกว่าภิกษุทั้งหลาย ผู้เป็นสาวกของเราในทางมโหฬารน้อย ก็ผิดไป ถ้าพระพากุลเป็นผู้มโหฬารน้อยจริง คำที่ว่า พระตถาคตเจ้าเป็นผู้เยียม ก็ผิดไป ขอพระคุณเจ้าได้โปรดทำปัญหานี้ให้กระจ่างแจ้งแก่ข้าพเจ้าด้วยเถิด”

พระเถระได้วิสัชนาว่า “ขอถวายพระพร ที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ถูกต้องทั้งสองด้าน ความดีของพระสาวกนั้นเป็นความดีเฉพาะทาง พระสาวกที่ไม่นอนเลย ได้แต่ยืนกับเดินตลอดวันก็มี ส่วนพระผู้มีพระภาคเจ้ามีทั้งทรงยืน เดิน นั่ง นอน สาวกเหล่านั้นมีการยืนกับการเดินเป็นคุณสมบัติพิเศษ ส่วนสาวกที่นั่งฉันในอาสนะเดียว ถึงจะเสียชีวิตก็ไม่ยอมนั่งฉันในอาสนะที่ ๒ ก็มี ส่วนพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงเสวยในอาสนะที่ ๒ ได้ สาวกที่มีการนั่งฉันในอาสนะเดียว ก็ได้คุณชื่อนั้นเป็นคุณสมบัติพิเศษเฉพาะตน

ส่วนพระผู้มีพระภาคเจ้าที่ว่าเป็นผู้เยียม นั้น คือ เยียมด้วยศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ ทศพลญาณ

เลิศเฉพาะทาง เลิศทุกทาง

๔๕๐

เวลารัชชญาณ พุทธธรรม ๑๔ ที่ว่าเป็นผู้เยี่ยม ทรงหมายเอา พุทธวิสัยทั้งสิ้น ในหมู่มนุษย์ หากผู้หนึ่งมีชาติตระกูลสูง ผู้หนึ่ง มีทรัพย์ ผู้หนึ่งมีวิชา ผู้หนึ่งมีศิลปะ ผู้หนึ่งแก่ล้ากว่า ผู้หนึ่ง เจริญแหลม มีคุณวิเศษต่างๆ กัน แต่พระราชาย่อมสูงสุดกว่า บุคคลเหล่านั้น ฉันใด สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงเป็นผู้ล้ำเลิศ ประเสริฐสุดกว่าสรรพสัตว์ทั้งปวง ฉะนั้น

พระพากุลเถระเจ้าผู้มีอาพาธน้อย เป็นเลิศกว่าผู้อื่นใน ทางมีอาพาธน้อยเท่านั้น ไม่ใช่เลิศกว่าผู้อื่นในสิ่งทั้งปวง อีก ประการหนึ่ง ธรรมดาพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่มีวรรณะมัจฉริยะ คือ ไม่ตระหนี่ในความดีของคนอื่น ใครมีคุณธรรมความดีใดเป็น พิเศษกว่าสาวกรูปอื่น จะทรงยกย่องสรรเสริญ และนำมา เปิดเผยให้มนุษย์และเทวดาได้อนุโมทนา”

พระเจ้ามิลินท์พึงวิไลชนาจนแจ่มแจ้งแล้ว ได้กล่าว อนุโมทนาและยกย่อง แต่ยังสงสัยเกี่ยวกับฤทธิ์ของพระสาวก จึงปุจฉาพระเถระว่า “ข้าแต่พระนาคนเสน พระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสว่า บรรดาภิกษุผู้เป็นสาวกของเรา มหาโมคคัลลานะเป็น ผู้เลิศในทางฤทธิ์ การที่พระมหาโมคคัลลานะถูกพวกโจรทุบตี จนศีรษะแตก กระดูก เส้นเอ็น สมอง แผลกละเอียดเหมือน เมล็ดข้าวสาร แสดงว่าท่านนิพพานเพราะอุปัทวะเป็นเหตุ ถ้า

เลิศเฉพาะทาง เลิศทุกทาง

๔๕๑

พระมหาโมคคัลลานเถระเจ้าเป็นผู้เลิศในทางมีฤทธิ์มากจริง ข้อที่
ว่า ถูกพวกโจรทุบตีแหลกละเอียดจนนิพพานก็เห็นจะไม่ถูกต้อง

ถ้าข้อที่ว่า ถูกพวกโจรทุบตีแหลกละเอียดจนนิพพานนั้น
เป็นความจริง การที่พระมหาโมคคัลลานะเป็นผู้เลิศในทางฤทธิ์
นั้นก็ต้องผิด พระมหาโมคคัลลานะไม่สามารถกำจัดอันตรายที่
จะมีแก้ตนด้วยฤทธิ์ได้หรือ ท่านไม่อาจเป็นที่พึ่งของมนุษย์และ
เทวโลกได้หรือ ปัญหาข้อนี้เข้าใจได้ยาก มีความขัดแย้งกันในตัว
ยากที่จะทำความเข้าใจให้เกิดได้ ขอท่านผู้มีปรีชาญาณได้
โปรดวิชันนาให้กระจ่างแจ้งด้วยเถิด”

พระเถระได้วิชันนาว่า “ขอถวายพระพร ข้อที่ตรัสว่า
พระมหาโมคคัลลานะ เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายผู้มีฤทธิ์นั้นก็ถูก ข้อ
ที่ว่าท่านถูกโจรทุบตีจนต้องนิพพาน ก็ถูก แต่การถูกทุบตีนั้น
เป็นเพราะกรรมเข้ายึดไว้ คือ เป็นวิบากกรรมของท่าน ที่เคย
ถูกอกุศลเข้าถึงจิตให้กระทำปิตุฆาตและมาตุฆาต คือ ฆ่าพ่อฆ่า
แม่มาก่อน ไม่มีใครหลีกเลี่ยงกฎแห่งการกระทำได้ ลักรวันยอม
ต้องได้รับผลของกรรมนั้น”

พระเจ้ามิลินท์ตรัสแย้งว่า “ข้าแต่พระนาคนเสน สิ่งทั้งสอง
คือ อิทธิวิสัยของผู้มีฤทธิ์ และกรรมวิบากเป็นอนิจนัตถะ ใครๆ
ไม่ควรคิดมิใช่หรือ ทำไมพระมหาโมคคัลลานะจึงไม่ใช่ฤทธิ์ซึ่งมี

เลิศเฉพาะทาง เลิศทุกทาง

๔๕๒

อานภาพเป็นอจินไตยเล่า”

พระเถระได้วิชันว่า “ขอถวายพระพร สิ่งที่ไม่ควรคิด ทั้งสองอย่างนี้ อย่างหนึ่งมีกำลังมากกว่า เปรียบเหมือนพระราชากับประชาชน พระราชาองค์เดียวย่อมมีอำนาจครอบงำประชาชนทั้งหมด เหมือนกรรมวิบากที่มีกำลังยิ่งกว่า ย่อมครอบงำสิ่งทั้งปวงได้หมด

สมมติมีบุคคลหนึ่ง ทำผิดพระราชอาชญาอย่างใด อย่างหนึ่งโดยไม่มีใครช่วยได้ มารดาบิดา พี่น้อง มิตรสหายก็ช่วยไม่ได้ พระราชาต้องลงโทษผู้นั้นตามความผิดของเขาฉันใด กรรมวิบากก็มีกำลังแรงกว่าฤทธิ์ ย่อมครอบงำฤทธิ์ได้ฉันนั้น อีกอย่างหนึ่ง เมื่อไฟไหม้ป่าลุกลามไปตามป่าใหญ่ ถึงจะมีผู้ตักน้ำไปดับสักพันโถ่ง ย่อมไม่อาจดับได้ เพราะไฟป่ามีกำลังมากกว่าฉันใด กรรมวิบากก็มีกำลังมากกว่าฤทธิ์ ครอบงำฤทธิ์ได้ฉันนั้น พระมหาโมคคัลลานเถระถูกรกรรมเข้ายึด จึงถูกพวกโจรทุบตี ไม่สามารถป้องกันได้ด้วยฤทธิ์” พระเจ้ามิลินท์สดับแล้ว ทรงยอมรับว่า พระเถระแก้ได้ถูกต้องแล้ว

จากการปจฉาวิชันของยอดนักปราชญ์ทั้งสองนี้ เราจะเห็นว่า คำถามทุกๆ คำถาม เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ เต็มไปด้วยสาระทั้งนั้น ทุกคนจึงควรศึกษาไว้ เมื่อถึงคราวที่มีผู้มาถาม

เลิศเฉพาะทาง เลิศทุกทาง

๔๕๓

ธรรมะเรา จะได้ตอบปัญหาได้อย่างถูกต้อง และโน้มน้าวจิตใจ
เขาให้เข้าสู่กระแสธรรมต่อไป ดังนั้นให้หมั่นฝึกฝนตนให้ดี
ให้สมบูรณ์พร้อมทั้งศีล สมาธิและปัญญา จะได้ช่วยกันเป็นทูต-
สันติภาพของโลก ทำโลกนี้ให้สว่างไสวด้วยแสงแห่งธรรมกัน
ทุกคน

